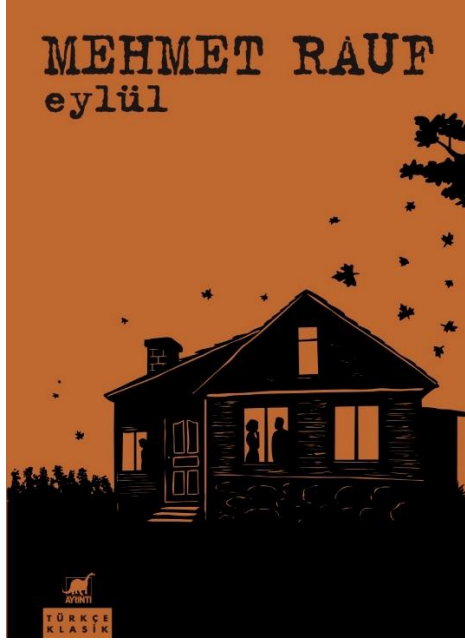




MEHMET RAUF, *EYLÜL*, (HAZ. PROF. DR. MEHMET KANAR) İSTANBUL 2017

ARŞ. GÖR. DENİZ ERÇAVUŞ*



Servet-i Fünûn dönemi hikâye ve romancısı Mehmet Rauf 12 Ağustos 1875'te İstanbul Balat'ta doğdu. İlköğrenimini Defterdar Mahalle Mektebi'nde tamamladıktan sonra; Eyüp Rüşdiyesi, Soğukçeşme Askerî Rüşdiyesi'ni bitirip 1894 yılında teğmen rütbesiyle Bahriye Mektebi (Deniz Harp Okulu)'nden mezun oldu. Girit Adası'nda görev yaptıktan sonra İstanbul'a atandı. 1905 yılında Mekteb-i Harbiye'de öğretmenliğe atandı. II. Meşrutiyet'ten sonra imzasız olarak yayımladığı *Bir Zambak'ın Hikâyesi*

* ARŞ. GÖR. DENİZ ERÇAVUŞ, Atatürk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Fars Dili ve Edebiyatı Bölümü. Email: ercavus4342@hotmail.com.

adlı pornografik romanının 1910 yılında yasaklanıp toplatılmasının ardından askeri mahkemece altı ay hapis cezasına çarptırıldı ve askerlikle ilişkisi tamamen kesildi. Mehmet Rauf, 1926'da geçirdiği kısmi felcin ardından 1928 yılındaki ikinci felç ile yatağa düştü. Hastalığının ilerlemesi sonucu kaldırıldığı hastahane 23 Aralık 1931 tarihinde hayatını kaybetti. (Tarım, 2003: 515-516)

Öğrencilik yıllarında Türk ve Batı edebiyatının önemli eserlerini okumaya başlamış olan Mehmet Rauf, askeri okullarda Fransızca ve İngilizcesini de ilerletmişti. Yaptığı çeviri ve adapte çalışmalarıyla hem Türkçeye hâkimiyeti artıyor, hem edebi zevki geliyordu. Fransız realist yazarlarının ve daha sonra Halit Ziya Uşaklıgil'in etkisinde kalarak hikâye ve roman telifine yöneldi. Mehmet Rauf ordudan çıkarıldıktan sonra yayın hayatına atıldı. 1920 yılında Şule Neşriyat Evi'ni kurdu. Dönemin çeşitli dergilerinde makaleleri yayımlandı, bazı eserleri tefrika edildi. Ayrıca dört adet kadın magazin dergisi çıkardı. Buradaki yazılarında kadın sorunlarına el attı. Tiyatro ile yakından ilgilenmekle kalmadı, çeviri ve adapte çalışmalarının yanı sıra Sahne-yi Osmaniye ve Darülbedayi yönetiminde de görev aldı. Yazarın birçok eseri yayımlandıysa da, henüz tefrika halinde kalan eserleri vardır. Eylül Mehmet Rauf'un en önemli eseridir. Türk edebiyatındaki ilk psikolojik roman olarak tanınır. (Kantar, 2017: 5)

İlk defa 1900-1901 yılları arasında Servet-i Fünun dergisinde tefrika edilen Eylül'ün kitap halinde ilk baskısı 1901 yılında yapılmıştır. Fransız romantizminden etkilenen Mehmet Rauf trajik bir aşk hikâyesini, kişilerin iç bunalımlarını, çatışmalarını, duygusal yoğunluklarını büyük bir dil zenginliğiyle ortaya koyarken insan ruhunu etkileyen doğayı ve mekânları da şiirsel bir güzellikle betimler. (<https://www.insanokur.org/ilk-psikolojik-romani-eylul-mehmet-rauf/24.01.2018/20:00>)

Mehmet Kantar, Eylül romanını yayıma hazırlanırken şu üç baskısını esas almıştır. Mehmet Rauf, Eylül, Musavver Servet-i Fünun gazetesine tefrika edildikten sonra tab'olunmuştur, İstanbul, Âlem Matbaası, Ahmet İhsan ve Şürekası, 1317 (1902), 392 sayfa. Mehmet Rauf, Eylül, Edebiyat-ı Cedide Kütüphanesinin Altıncı Kitabı, İkinci Tab', Muhtar Halit Külliyyatı, Adet:14, Teshîl-i Tıbbât Matbaası, İstanbul, 1331 (1915- 16), 428 sayfa. Mehmet Rauf, Eylül, Üçüncü Tab, Altıncı Bin, Sahip ve Naşiri İkbâl Kütüphanesi Sahibi Hüseyin, Orhaniye Matbaası, 1341/1925, 428 sayfa. Birinci baskıdaki bazı dizgi hataları ikinci ve üçüncü baskılarda düzeltilmiş-

tir. Mehmet Kanar'ın bu çalışma esnasında fark ettiği üzere; Türk edebiyatı klasikleri arasında ilk kapsamlı psikolojik roman özelliğini taşıyan bu eserde derin ruh tahlilleri, manzara tasvirleri yapılırken Farsça tamlamaların sayısı bir hayli fazla kullanılmıştır. Bununla beraber Arapça tamlama sayısı çok azdır. Arapça, Farsça kökenli bazı kelimeler artık bugün eskimiş, kullanımdan düşmüş veya anlaşılmaz olmuştur. Mehmet Kanar bu durumu göz önünde bulundurarak bu eskimiş kelimeleri ve tamlamaları bilmeyen okuyucular açısından eserin daha anlaşılır olması için, eserin ilk baskısındaki aslını korurken güç kelimelerin ve tamlamaların yanına bugünkü karşılıklarını köşeli parantez içinde alarak vermiştir. Ayrıca açıklanmaya ihtiyaç olan yerlerde dipnot düşme yöntemine başvurmuştur. (Kanar, 2017: 9-10) Kanar'ın bu titiz çalışması sonucu eserin edebiyat ilgilileri için yararlı olacağını düşünüyoruz.

KAYNAKÇA

- Rauf, Mehmed, (2017), *Eylül* (Haz. Mehmet Kanar), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Tarım, R. (2003), Mehmed Rauf (XXVIII, 515-517), İstanbul: *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*.
- <https://www.insanokur.org/ilk-psikolojik-romani-eylul-mehmet-rauf/24.01.2018/20:00>.